

Elogiu modestiei

Kovács Ildikó

Meritul principal al neobositei regizoare și animatoare a teatrului de păpuși din Cluj-Napoca este de a fi îndrăznit... A îndrăznit să privească foarte sus și foarte departe. A îndrăznit să abordeze teme dintre cele mai serioase și opere dintre cele mai dificile. A îndrăznit să-i aducă

în lumea păpușilor pe marii clasici ai literaturii universale. A îndrăznit să folosească scena „mică” pentru experimente utile slujitorilor Thaliei de pe orice scenă.

Indrăzneala aceasta își are sursa nu numai în însușiri native deosebite, dar și într-o foarte dură uconicie.

Kovács Ildikó s-a născut în orașul transilvănean Sf. Gheorghe. Încă din anii adolescenței, a muncit serios: a făcut desen și pictură, fotografie — specializându-se în portrete —, dans și gimnastică ritmică.

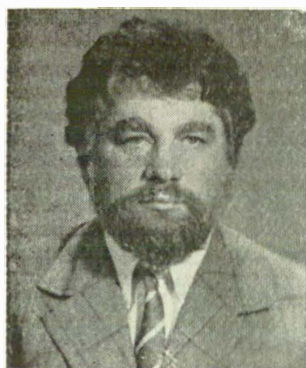
În teatrul clujean, a intrat, prin concurs, la secția coregrafică. Dar, de pe atunci, visa la personajele lui Cervantes în interpretarea păpușilor. Timide încercări în această direcție se făceau doar într-o echipă sindicală; Kovács Ildikó începe să lucreze aici, ca decorator, ca mînuitor-interpret, contribuind la înființarea teatrului profesionist. În cadrul căruia a continuat să practice toate aceste meșteșuguri. În clipa cînd s-a consacrat în exclusi-

vitate regiei, cunoștea temeinic toate sectoarele teatrului de animație.

De aici, cele 400 de spectacole regizate pe scenele din Cluj-Napoca, Oradea, Timișoara, Baia Mare... *La porunca știucii* a fost prima realizare memorabilă pentru copii; cu *Doctor fără voie*, după Molière, s-a adresat tuturor vîrstelor; în *Scaunul fermecat*, abordează formula colajului și, în triplă postură — scenarist, regizor și compozer —, intră în dialog curajos cu maturii. Prinde viață vechiul proiect, *Don Quijote*; dar și *Regele Cerb*, după Carlo Gozzi, *Visul unei nopți de vară* de Shakespeare, în care personaje animate și actori desfășoară un joc complex, *Povești cu animale*, după clasicul maghiar Moricz Szigmond, *Sufletele*, după Klemens Brentano, *Văduva Kornyó*, spectacol de pantomină combinată cu animație.

Kovács Ildikó este și inițiatorul studiului experimental, în cadrul căruia se fac studii de pantomină și se caută noi mijloace de expresie artistică pentru scena „mică”.

Inteligentă, talent și, mai presus de orice, trudă: un excepțional muncitor al teatrului de păpuși.

Vasile Hariton

Umorul suculent — însușire atât de prețioasă și de rară —, inteligența vie și inventivă, sfătoșenia hîtră fac din Vasile

Hariton o personalitate aparte în familia actorilor-păpușari. Comie prin vocație, Hariton excelează în rolurile care stîrnesc cascade de ris, dar și în cele caracterizate prin căldură și bonomie. A realizat Gleb (*Clopotele lebedelor*), Împăratul (*Călușul cocoșat*), Pescarul (*Peștișorul de aur*), Pădurarul (*Copilul din stele*), Moșul (*Povestea porcului*) și altele alte personaje. Dar măsura originalității său talent a dat-o Clovnul Lache, personaj creat pentru actor de regizorul Șt. Lenkisch și jucat „pe viu” într-o suită de spectacole (*Trenuțul fermecat*, *Varietăți ad-hoc* etc.), cit și în Tonino (*Prințesa și ecoul*), creație comică remarcabilă.

La Brăila, unde și-a petrecut copilăria și adolescența, se pregătea pentru o carieră sportivă. O întîmplare a dat alt curs existenței sale: și-a fusușit un prieten la un concurs pentru interpretarea rolului Spiridon din *O noapte furtunoasă* de I. I. Caragiale. Comisia a respins toți candidații, alegîndu-l, în schimb, pe spectatorul ce comenta și mima, într-un colț al sălii. Și, așa, tînărul Hariton a fost Spiridon într-un spectacol în care i-a avut parteneri pe Șt. Mihăilescu-Brăila, Vasile Tastaman, Titu Vedeaua...

Curînd după acest debut în teatru, a pășit în împără-

(Continuare la p. 90)

Sanda Diaconescu

Ce se întâmplă (în aparență) în *Viața Omului*? Omul se naște, Omul iubește, Omul trăiește în sărăcie, în glorie și bogăție, trece prin bucurii și prin nenorociri și moare. Asta ar fi (în aparență) tot. Este vorba de un ciclu? Ar fi un răspuns prea simplu pentru un scriitor de talia lui Andreiev.

Piesa lui Leonid Andreiev se bazează pe o relație triunghiulară: Omul, Cenușiul și Corul. Apar, evident, și personaje auxiliare (Soția Omului etc.), care, însă, nu fac decât să sublinieze existența triunghiului. Corul joacă rolul martorului și, într-o măsură mult mai mică, rolul soluției din tragedia antică — și pentru motivul că în piesa lui Andreiev nu se petrec lucruri importante în afara scenei (ca la antică). Cel mult, asemenea lucruri se petrec între scene, iar informația despre ele are o sursă combinată: corul și introducerile în proză ale autorului, de o valoare și semnificație puțin obișnuită pentru dramaturgia vremii.

Un prim element asupra căruia aș vrea să mă opresc este Corul. Andreiev nu utilizează termenul, dar aceasta n-are nici o importanță. Ceea ce deosebește corul lui Andreiev de corul antic este caracterul diversificat al celui dintâi: există un cor al bătrânelor, unul, al rudelor, al oaspeților, al bețivilor. Aceasta îi permite lui Andreiev o multiplicare a recepțiilor vieții omului, în diferitele ei ipostaze. Asistăm chiar la o interferență a corurilor, ca în tabloul al cincilea, unde se desfășoară o convorbire între corul bețivilor și cel al bătrânelor. Variatele ipostaze sub care apare corul fac ca acesta să piardă rolul unui al treilea sau al n-lea personaj: nu poate fi vorba de un personaj, odată ce sensul și semnificația unei ipostaze sînt radical diferite de ale celorlalte.

Un rol special în relația triunghiulară andreeviană îl ocupă Cenușiul (în original. Cîneva în cenușiu). În aparență, Cenușiul are o funcție dublă: constată și prezice, dar această din urmă funcție a Cenușiului n-are nimic

profetic. Este, pur și simplu, o enunțare a unui spirit de o înțelepciune roca și scribită. Precizarea esențială, lansată chiar la începutul vieții Omului, este că Omul va muri. Dar rolul Cenușiului nu se reduce la atât; odată cu nașterea Omului, în mîna Cenușiului apare o luminare. Pe măsură ce se consumă diversele momente ale vieții Omului (sărăcia, gloria și bogăția, nenorocirile, moartea), lumina se consumă și ea. Indiferent ce s-ar întâmpla în viața Omului, lumina va continua să se consume, implacabil; nu există nimic care să poată influența (într-un fel sau altul) arderea luminării. Tocmai aici se află momentul eliminării oricărei accident. Tragedia esențială a Omului nu este o îndeplinire (oricare ar fi ea), ci este *durata*, mai exact, *ideea de durată*. Viața Omului are o anume durată, n-are importanță care anume, nici dacă lumina este mai mică sau mai mare; are importanță doar faptul că lumina există. Omul nu-și poate nici depăși, nici modifica durata, orice ar face, oricît de stoic și-ar suporta sărăcia, oricît de domn și-ar purta gloria sau oricît și-ar blestema nenorocirile (moartea fiului), de care nu este vinovat cu nimic.

Durata apare astfel, evident, ca sancțiunea tragică a Omului, o sancțiune peste care Omul nu poate trece, pentru motivul că este Om. Un alt motiv nu există. Andreiev este, astfel, unul dintre primii scriitori, dacă nu chiar primul, care pune în dezbatere, atît de exact, atît de deschis, atît de dureros de sincer, condiția umană. În primul rînd și mai presus de orice, prin eliminarea oricărei idei de accident.

Dacă durata este sancțiunea tragică a Omului, care este vina sa tragică? Răspunsul nu poate fi decât unul singur: vina tragică nu există; în locul ei nu găsim decât ceea ce structuraliștii numesc *vid funcțional*. Disproporția dintre vina tragică și sancțiunea tragică nu mai este aproape infinită, ca la Sofocle, este infinitul însuși.

(Continuare de la p. 86)

ția păpușilor și s-a hotărît să se stabilească aici. Au urmat: perfecționarea în cadrul școlii de artă populară și al altor cursuri de specializare. 15 ani de activitate pe scena brăileană și 13 ani pe cea a Teatrului din Constanța, 160 de roluri, o contribuție substanțială la succesele și

distincțiile obținute de aceste teatre în țară și dincolo de hotare, premii personale de interpretare — ca actor la Brăila, pentru rolurile din *Căluțul cocosat*, *Peștișorul de aur* și *Glie Viteazul*, ca actor în trupa constănțeană, pentru *Moșul din Povestea porcului*.

Vasile Hariton dezvăluie câteva dintre tainele reușitei sale profesionale: „Am în-

vănt să fac păpușa să răspundă la toate poruncile. Cînd nu mi se supune, din pricina unui defect de construcție, transform defectul în însușire. Cînd interpretez roluri mai șterse, mă străduiesc să nu fiu un figurant. Și simt că păpușa e viața mea...”

S. D.